

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
23/91-6

Vår dato
01.09.2023

Universitets- og høskolerådets innspill til regjeringens arbeid med å øke FoU i næringslivet.

Universitets- og høskolerådet (UHR) takker for muligheten til å gi innspill til regjeringens strategi for å øke næringslivets FoU-innsats til to prosent av BNP. UHR representerer 32 universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler og dermed noen av de fremste kunnskapsmiljøene i Norge. For å lykkes, mener UHR det er avgjørende at strategien utformes i samarbeid med UH-sektoren.

Overordnet er UHR positive til at regjeringen vil utarbeide en strategi for å øke næringslivets FoU-innsats. Det er nødvendig med en sterkere satsing på forskning, utvikling og innovasjon i Norge, både fra offentlig sektor og næringslivet. UHR er positive til tiltak som vil føre til økte investeringer og mer forskningsaktivitet av høy kvalitet.

UHR støtter ambisjonen om at forskning og utvikling finansiert av næringslivet må økes. To prosent av BNP er et ambisiøst, men riktig mål. Strategien må også ha fokus på kvalitet, og på samspill mellom forskningsfinansierer og -aktører. Insentivene må forbedres, slik at flere får mulighet og evne til å skape verdier fra kunnskapen som utvikles.

Hva muliggjør / begrenser næringslivets investering i forskning og utvikling i Norge?

Andelen forskere sysselsatt i næringslivet (47% av totale forskerårsverk ifølge Indikatorrapporten) er lavere i Norge enn i Europa ellers (56% av totale forskerårsverk ifølge Eurostat). Dette kan tyde på at norsk næringsliv ikke er så forskningsintensivt som det europeiske. Det er et potensial for mer forskningsaktivitet og verdiskaping fra forskning gjennom både å øke *kapasiteten* gjennom flere forskerårsverk i næringslivet og å øke *forskningskompetanse*, kunnskap og/eller innsikt i å forstå forskningens muligheter.

Oslo Economics og NIFU estimerer at en samlet økning av forskningsaktiviteten til tre prosent av BNP kreve omtrent 25 000 ekstra årsverk med forskningskompetanse (Oslo Economics rapport 2023-22). Dette kan ikke oppnås uten en betydelig satsing på høyere utdanning generelt og forskerutdanning spesielt. UHR mener strategien bør skissere tiltak for å øke forskningskapasiteten og -kompetansen i næringslivet. Det trengs også økt kompetanse om næringslivets behov, og om hvordan forskningens resultater kan videreutvikles til verdiskaping og innovasjon i UH-sektoren og instituttsektoren. Kapasiteten og kompetanseutviklingen i næringslivet og forskningsmiljøene må opp for å øke kunnskaps-overføring, skape verdi fra forskningen og styrke samarbeidet mellom næringsliv og forskning. For å realisere verdiskaping og økt konkurransekraft fra forskning, mener UHR at

Postadresse
Stortorvet 2
NO-0155 Oslo

Telefon +47 409 14 969
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.nr. 917 697 825

Saksbehandler
Nils Magne Killingberg
Nils.Magne.Killingberg@uhr.no
Telefon +47 407 21 639

det er avgjørende at *kvalitet* i forskning ligger til grunn for strategien. Erfaringsmessig samarbeider næringslivet med de beste kunnskapsmiljøene, uavhengig av landegrense. Dersom norske miljø ikke holder god nok kvalitet, vil næringslivet finne kompetansen utenlands

Det er en utfordring at norsk næringsliv i stor grad består av små og mellomstore bedrifter som ikke nødvendigvis har tilstrekkelige midler til å kunne bygge og videreutvikle egen kunnskap og forskningskapasitet av høy kvalitet.

Norge bør prioritere områder der vi har (og/eller skal ha) særlige nasjonale fortrinn med solide og relevante forskningsmiljø, jf. Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. En satsing på forskning høy kvalitet vil øke mulighetene for å videreutvikle eksisterende og nye næringer fremover. Mange næringslivsaktører ønsker en lettere tilgang til forskningsmiljøene for å realisere verdi fra kunnskapen som utvikles i disse miljøene. Tiltak som kan bidra til at bredden av næringslivet kan nyttiggjøre kunnskap og kompetanse i UH-sektoren bør være en viktig del av strategien.

Tilgang på, og rekruttering av relevant kompetanse er blitt utfordrende. Næringslivets samarbeid med UH-sektoren og investering i forskningssamarbeid muliggjør mer relevant og målrettet utdanning og rekruttering, samt kompetanseutvikling av næringslivets egne ansatte som er involverte i forskningsprosjekter. Det er behov for en mer helhetlig politikk og virkemidler som ser kompetanse, kunnskap og næringsutvikling i sammenheng. Det må utvikles ordninger som bidrar til å ta kunnskap i bruk, for eksempel gjennom innovasjonsdistrikter.

Hvordan treffer dagens rammebetingelser og virkemidler ambisjonen om å øke FoU i næringslivet?

Mange av dagens virkemidler fungerer godt, for eksempel senterordningene (SFF, SFI og FME).

UHR vil understreke at det fortsatt er behov for en økning i offentlige investeringer i FoU. En styrking av forskningsmiljøene vil kunne føre til økt internasjonal konkurransekraft og verdiskaping i næringslivet. Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning meisler ut tydelige ambisjoner og nye satsinger på spesifikke områder og målrettede samfunnsoppdrag. Ambisjonene må følges opp med prioriteringer i budsjettet.

Følgende tre forutsetninger mener UHR bør ligge til grunn for en videreutvikling av rammebetingelser og virkemidler i strategien:

1. Strategien bør foreslå tiltak for å styrke forskningsmiljøene og gjøre dem tilgjengelige og relevante for næringslivet

Kunnskapen i UH og instituttsektoren utgjør et felles gode. Det er behov for å styrke kunnskapsmiljøene og gjøre dem relevante og tilgjengelige, slik at bredden av næringslivet kan høste fra disse for verdiskaping i egne virksomheter. Dette er spesielt relevant for små og mellomstore bedrifter, med begrensede mulighet til å bygge opp egen kapasitet, men som gjennom samarbeid med universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter kan få tilgang til kunnskap og kompetanse fra forskningsfronten. En satsing på kunnskapsmiljøer i UH- og instituttsektoren vil også kunne gagne større bedrifter, fordi det gir mulighet til å bygge opp kunnskap og kompetanse på viktige områder. Næringslivet kan med dette lettere se nytteverdien av å bidra til å bygge solide forskningsmiljø innenfor utvalgte områder som er særlig viktige og relevante for dem. UHR mener at et av de viktigste tiltaksområdene i

strategien bør være å bygge en sterkere bro mellom kunnskap og kompetanse i kunnskapsmiljøene og behovene i næringslivet. Det er også nødvendig med en god balanse mellom forskning og utvikling, der offentlige støtteordninger og insentiver bidrar til en økning i næringslivets investering både i egen forskning og i forskning som utføres i kunnskapsmiljøene. Rene utviklingsprosjekter bør finansieres av næringslivet selv.

Tiltak:

Offentlig finansiert forskning som felles gode. Offentlige midler bør i hovedsak prioriteres til å videreutvikle forskningsmiljøer av høy kvalitet i UH- og instituttsektoren da disse utgjør et felles gode som bredden av næringslivet kan skape verdier fra. Det er viktig at Norge investerer tungt i enkelte områder, slik at vi selv er i front av den internasjonale kunnskapsutviklingen. I denne sammenhengen er det også viktig med investeringer i verdensledende forskningsinfrastruktur.

Krav til samarbeid med kunnskapsmiljøene. Offentlige virkemidler og støtteordninger/ insentiver rettet mot næringslivet, bør i hovedsak inkludere krav til samarbeid med UH-sektoren. Dette for å sikre næringslivet tilgang til forskning og kunnskap av høy kvalitet som gir mer internasjonal konkurransekraft og mer igjen for hver egeninvestert krone. I tillegg vil samarbeid videreutvikle fagmiljøene og bidra til spredning av generisk kunnskap utviklet i prosjektene, som igjen kan gi verdiskaping i bredden av næringslivet. I tillegg bør EUs virkemidler utnyttes enda bedre. UH-sektoren og instituttsektoren bør være «døråpnere» for næringslivet ovenfor Horisont Europa.

Stimulere næringslivet til å bidra i utvikling av relevante kunnskapsmiljøer av høy kvalitet. UHR mener det er viktig å legge til rette for at næringslivet selv kan bidra til å bygge kunnskapsmiljøer med høy kvalitet innenfor områder de har egeninteresse av å utvikle. Dette vil sikre langsiktig kunnskapsutvikling, kompetansetilgang og økt konkurransekraft innenfor spesifikke områder, jfr. Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. UHR er i utgangspunktet positiv til næringsliv og privatpersoner som ønsker å donere penger til forskning og utvikling gjennom fond, academia-avtaler og stiftelser, og anerkjenner det viktige bidraget disse gir til norsk forskning og utvikling. Det bør vurderes sterkere skatteinsentiver ved donasjoner til forskningsformål.

Økte forskningsinvesteringer i bedrifter der staten er eier. UHR mener staten bør gå foran med et godt eksempel og gjennom aktivt eierskap øke forskningsinvesteringene i kunnskapsmiljøene i de bedriftene hvor staten er eier/medeier. UHR mener også at en andel av overskuddet fra statlig eide foretak bør allokere til forskningsfond.

Andel av Oljefondet til forskning. UHR mener staten bør se på muligheten for at en viss andel av Statens pensjonsfond utland (Oljefondet) kan forvaltes som et forskningsfond.

2. Strategien bør ha som målsetning at mer forskning tas i bruk i både eksisterende og nytt næringsliv

I forskningsmiljøene ligger et stort potensial for økt verdiskaping og innovasjon i eksisterende næringsliv, og til å skape nytt næringsliv Norge har behov for. Strategien bør legge opp til mer satsing på kommersialisering av forskning, både gjennom styrkede statlige bevilgninger og gjennom å stimulere næringslivet til å investere i kommersialisering.

Tiltak:

Næringslivet bør stimuleres til å skape verdi fra forskning. Næringslivet bør i større grad enn i dag ta i bruk kunnskap fra UH- og instituttsektoren for verdiskaping i egen bedrift. Strategien bør skissere hvordan næringslivet kan involveres og stimuleres til å investere i UH-

institusjonenes kommersialiseringsarbeid. Dette kan f.eks. gjøres gjennom videreutvikling av Skattefunn-ordningen, gjennom oppdragsforskning eller ordninger som Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN). Klyngevirkemiddelet fra Innovasjon Norge kan også være en inngang til å etablere samarbeid med kunnskapsmiljøene, og gjøre verdiskaping fra forskning mulig. Regionale forskningsfond kan videreutvikles spesifikt for å mobilisere lokalt næringsliv til økt verdiskaping fra kunnskapsmiljøene (offentlig finansiert forskning), så lenge dette ikke går på bekostning av nasjonal finansiering.

«Fast track transition/proof of concept». UHR mener det trengs en større satsing på å realisere verdiskaping fra forskning. Både tematiske programmer og frie forskerprosjekter, bør suppleres med et «hurtigspor»-virkemiddel som har som mål å verifisere og akselerere utviklingen av teknologi og løsninger basert på ideer, forskningsresultater og kunnskap. Dagens FORNY-ordning bør i økende grad settes i sammenheng andre virkemidler. UHR mener forskertalenter, spesielt med støtte fra Fri prosjektstøtte, bør stimuleres til utvikling av «proof of concept» fra den frie forskningen, etter modell fra Det europeiske forskningsrådet.

Økt satsing på banebrytende prosjekter i tidlig fase med høy risiko. UHR mener det trengs en økt satsing på kommersialiseringsprosjekter i tidlig fase med lavt teknologimodenhetsnivå (TRL-nivå). Dette kan f.eks. gjøres ved å øke FORNY-bevilgningen og innføre støtteordninger á la EIC Pathfinder/EIC Pathfinder transition for å videreutvikle forskningsresultater til investeringsmodne konsepter.

Økt satsing på dyp teknologi. I tråd med EUs nye innovasjonsagenda, mener UHR at Norge bør satse mer på innovasjon og kommersialisering fra forskning på dyp teknologi, der Norge har unike forutsetninger for verdiskaping både i eksisterende og nye næringer. Eksempler på slike områder er livsvitenskap/bioteknologi og kunstig intelligens.

Insentiver for privat investering i kommersialisering. Det er fortsatt en stor utfordring at det er for lite kapital (offentlig og privat) som investeres i kommersialisering fra forskning fra universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter, spesielt i tidlig fase. Staten kan og bør bidra mer, også gjennom å gi insentiver/reducere risiko for private aktører som kan investere i ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i akademia, for eksempel gjennom skattesystemet.

- 3. En helhetlig politikk.** Universiteter og høyskoler opplever i økende grad at næringslivet etterspør mekanismer der samarbeidet med UH-sektoren inkluderer både utdanning, forskning og innovasjon. Utdannings-, forsknings- og næringspolitikken må derfor i større grad ses i sammenheng. Finansieringssystemene og arbeidsfordelingen mellom aktørene må stimulere til samarbeid. Insentiver og finansieringssystem må fremme samarbeid i langsiktige prosjekter og sentra der det utvikles komplementaritet og spisskompetanse innen områder som er viktige for Norge. Strategien bør bidra til en mer helhetlig kompetanse-, kunnskap- og næringspolitikk.

Tiltak:

Samarbeid om realisering av missions. UHR mener næringslivet er viktige aktører for å oppfylle målrettede samfunnsoppdrag (missions). Samtidig er det behov for samarbeid mellom kunnskapsmiljøene, samt økt kunnskap og kompetanse i næringslivet for å realisere missions, slik de er skissert i langtidsplanen (LTP). For å lykkes med missions er det dessuten behov for både grunnleggende forskning, anvendt forskning, og innovasjon. Mekanismer som fremmer flerfaglig samarbeid, må sikres for å realisere ambisjonene.

Hvilket behov for kompetanse har næringslivet for å øke strategisk bruk av forskning og utvikling? Og hva slags kompetanse trenger forskere for å styrke samarbeidet med næringslivet?

En forutsetning for å øke næringslivets FoU-innsats er at det finnes tilgjengelige forskere og annen kvalifisert arbeidskraft som kan gjennomføre forskningsaktiviteter og som evner å ta i bruk ny kunnskap fra forskningsmiljøene for verdiskaping i næringslivet. Strategien bør stimulere næringslivet til å utvikle egen forsknings- og mottaker-kompetanse for å forbedre evnen til verdiskaping fra forskning. Forskningssamarbeid med UH-sektoren sikrer og muliggjør mer målrettet rekruttering av kandidater på bachelor-, master- og doktorgradsnivå med relevant fag- og forskerkompetanse. Gjennom samarbeidsprosjekter med kunnskapsmiljøene får næringslivet tilgang til den internasjonale forskningsfronten som bidrar til kompetanseutvikling av næringslivets egne ansatte.

Tiltak:

Forskerutdanningen. Et stort antall ph.d.-kandidater fortsetter egen karriere i arbeidslivet utenfor academia. Det trengs en satsing på ph.d.-utdanning for å få flere med forskningskompetanse i næringslivet. Strategien bør foreslå videreutvikling av ph.d.-utdanningene i samspill med næringslivet. Nærings-ph.d.-ordningen er et godt tiltak for å heve forskningskompetansen i næringslivet. Ordningen bør utvides. I tillegg bidrar senterordningene (SFF, SFI, FME) effektivt til å bygge opp fremragende forskningskompetanse på gitte områder i samarbeid mellom UH-sektoren og næringslivet. En videre satsing på senterordningene er derfor viktig for å bygge kompetanse både i næringslivet og i UH-sektoren. Andre mekanismer bør også tas mer i bruk, som opphold i næringslivet, næringsrelevante ph.d.-oppgaver og at ph.d.-studenter får tilbud om kurs med relevans for innovasjon og nærings- og arbeidsliv. Innretningen på tiltakene må tilpasses ulike fagretninger. Slike tiltak kan styrke næringslivets samarbeid med UH-sektoren. Det er en forutsetning at videreutvikling ikke går på bekostning av kvaliteten på ph.d.-utdanningen.

Økt mobilitet av personell. Strategien bør skissere tiltak for økt mobilitet av arbeidskraft og personell mellom UH-sektoren og næringslivet. Dette kan gi økt forskningskompetanse i næringslivet og mer innsikt om næringslivets behov i UH sektoren, samt muliggjøre et tettere samarbeid mellom sektorene. Det bør også legges til rette for flere delte stillinger mellom UH-sektoren og næringslivet.

En helhetlig tilnærming til rekruttering: Det er behov for en helhetlig tilnærming for å øke forsknings- og mottakerkompetanse i næringslivet. Det er f.eks. viktig at utfordringene med rekruttering til realfagene adresseres. I tillegg bør strategien inneholde tiltak for å tiltrekke seg utenlandsk arbeidskraft og kompetanse.

Mekanismer for målrettet rekruttering og kompetanseutvikling gjennom samarbeid med UH-sektoren. Tilgang til personell med relevant kompetanse er og vil være et viktig konkurransefortrinn for norske næringer. Gjennom forskningssamarbeid med UH-sektoren får næringslivet innsikt i den internasjonale forskningsfronten, og bedrer muligheten for målrettet rekruttering av studenter og for kompetansepåfyll for ansatte. Det er derfor viktig at næringslivets samarbeid med UH-sektoren styrkes. UHR mener dessuten dette samarbeidet bør skje direkte, ikke via tredjeparter eller mellomledd. Høyere utdanning er og skal være forskningsbasert, og næringslivet bør derfor stimuleres til å investere i forskningssamarbeid som bidrar til mer relevans og kvalitet i grunnutdanning og etter- og videreutdanning. UHR

mener forskningssamarbeid som inkluderer bachelor- og masteroppgaver kan være viktige kompetansebyggende tiltak og døråpner for et mer utstrakt samarbeid.

Vennlig hilsen

Sunniva Whittaker
styreleder

Nina Sandberg
generalsekretær

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR